

Heikki Mansikkaniemi

**OPETTAJAN
MATKASSA
VAASAAN,
NÄRPIÖÖN
JA
LOHJALLE**

OSA I: VAASA

KONTATEN KOTIIN

Olin ostanut matkan kuluessa laivan myymälästä mm. puolen litran pullon John Walkeria. Siemailin hiljaksen matkan loppuvaiheessa ryyppyjä pullostani.

Kohti matkan loppua tahti kiihtyi, jolloin ryyppyjen välit lyhenivät ja annokset suurenivat. Vaikka olinkin ollut puoli matkaa täysin raittiina, niin kiivas loppuvaiheen tempo teki tepposensa. Ajattelin, että en viitsi jättää vajaata pulloa rantaan vaan on parempi tyhjätä se, koska minulle oli vielä jäljellä sallittu määrä laukussani.

En huomannutkaan, kun oltiin perillä ja humala oli noussut siinä määrin, että muisti alkoi kadota. Humala siirtyi myös jalkoihini. Yritin taaperrella maihin, mutta en jaksanutkaan, vaan laivan henkilökunta oli viemässä minua jo turvasäilöön, kun kaksi siskoani havaitsi yritykseni tulla maihin. He kiirehtivät heti paikalle ja sanoivat pitävänsä minusta huolta. Niinpä he taluttivat minut autoon, jossa kuulemani mukaan nukahdin heti.

Nyt olin kuitenkin turvallisesti autossa matkalla syntymäkotiini, jonne matka kesti noin tunnin. En tietysti nauttinut matkasta millään tavalla. Saavuimme perille. Siskoni eivät saaneet minua ulos autosta, joten he jättivät minut nukkumaan sinne takapenkille. Siellä jatkoin nukkumista pari kolme tuntia.

Aloin vähitellen herätä ja katsella ympärilleni. Tunnistin heti paikan, mutta ihmettelin, miksi nukuin autossa. Kömmen ulos mennäkseni talon sisään. Siellä istuikin iso joukko ihmisiä. Nyt sain niskaani sellaisen haukkumisryöpyn, jollaista en ollut aikaisemmin kokenut.

Joku kyseli, olisiko parempi heti palata takaisin sinne, mistä tulinkin. Joku taas soimasi ryyppyhalujani mainiten jotain kauan sitten kuolleesta serkustani, joka oli tunnettu alkoholisti. Joku tuumi muuttamista, että onko se noin raskasta.

Mieleen tuli perheeni, jota kaipasin heti kaikkein eniten. Ainoat, jotka eivät soimanneet eivätkä haukkuneet minua, olivat äitini ja vanhin veljeni. Äitini muisti varmaan kerran sanoneensa minulle, että olet aina tervetullut kotiin milloin tahansa ja millaisessa kunnossa tahansa. Se oli oikeaa äidin puhetta. Vanhin veljeni oli taas itsekin kärsinyt viinan tuomista ongelmista silloin tällöin. Kaltaiset ymmärtävät toisiaan. Niin se vain on. Sain ruokaa ja kahvia. Se virkisti kummasti oloani. Pystyin jo puhumaankin jotain. Yritin pysytellä neutraalina rauhoittaakseni ilmapiiriä. Sitten olikin ensimmäinen yö syntymäkodissani. Perinteistä poiketen emme aloittaneet juhlimista vaan ryhdyimme nukkumaan saman tien.

Pahimpia aikoja kunnon humalan jälkeen ovat seuraavat päivät. Krapula on kova. Fyysinen krapula ilmenee janona ja päänsärkynä. Yleensäkin koko kroppa tuntuu sairaalta. Vielä pahempi on henkinen krapula. Yrittää palauttaa mieleen humalanaikaisia tapahtumia: mitä tuli tehdyksi, mitä tuli sanotuksi.

Tällä kertaa tilanne oli erityisen heikko, koska humalalla oli ollut niin paljon läheisiä näkijöitä. Henkisen krapulan kestää paljon paremmin, jos humalaa on ollut todistamassa outoja ihmisiä tai ihmisiä, joita ei tapaa pitkiin aikoihin.

Seuraavana päivänä nouseminen oli ankeaa. Yritin pitkittää nousuani mahdollisimman paljon, mutta joskus on kuitenkin nousetava. Niinpä kävelin alas hieman jännittyneenä. Onnekseni paikalla ei ollut kuin äitini, joka ei ollut koskaan kovistellut juomisestani.

Niin ei tapahtunut nytkään. Hän pyysi vain istuutumaan pöytään ja syömään. Hän oli ajatellut tilaani, koska ruoka oli normaalia suolaisempaa ja juomia oli monenlaisia. Söin kaikessa rauhassa jutellen sitä sun tätä.

Aikani syötyä palasin takaisin vinttiin. Lepäilin siellä jonkin aikaa, mutta unen päästä en saanut kiinni. Usein kävi niin, että pari seuraavaa yötä jäi varsin unettomiksi juhlimisen jälkeen. Olo oli huono.

Aikojen kuluessa olin huomannut, että ulkoilu oli paras lääke sekä henkisille että ruumiillisille tuskille. Niinpä ponnahtin ylös ja lähdin kävelylle. Lähdin kiertämään jo aikaisemmilta ajoilta tuttua lenkkiä Perälään pitkin tietä ja sitten vanhaa rautatien pohjaa.

Perälän keskustasta jatkoin kulkuani kohti pohjoista Seinäjoki-Kaskinen-tielle. Monasti olin jatkanut matkaani Närpiön tietä Kallimosalle. Nyt en kuitenkaan jaksanut ajatella niin pitkää lenkkiä. Niinpä kävelin Kaskisten tietä pari kilometriä kääntyen sitten oikealle kohti syntymäkotiani.

Kävelyn aikana mietin tilaani. Muistin Päätalon kirjasta Ihmisiä telineillä tarinan eräästä pahasti alkoholisoituneesta rakennusmiehestä nimeltään Heinonen. Hän oli niin sanottu tuurijuoppo eli hän saattoi ryhtyä ryyppäämään koska tahansa ja jatkaa remuamista ennakkoon määräämättömän ajan. Viimeinen ryypiskely alkoi lopputilillä. Sitten Alkoon ja pää täyteen. Koska muisti katosi, niin hän harhaili päämäärättömästi, kunnes hän saapui metsikköön ja tuupertui hanteen voimattomana. Heinonen makasi kylmässä koko yön. Autiolla paikalla liikkui ihmisiä melko harvaan, joten hän oli hiljakseen paleltunut kuoliaaksi.

Toivoin, etten koskaan joutuisi tällaiselle kohtalolle alttiiksi. Varoa piti. Vaikka juhlinkin harvoin, niin kieltämättä humaltuminen saattoi helposti karata käsistäni. Jostain syystä ihminen tuntee lohtua ja iloa, jos jollekulle on käynyt vielä heikommin kuin itselleen.

Veljeltäni kuulin kyläläisporukasta, joka oli tehnyt laivamatkan Ruotsiin. Siellä oli juhlistu niin rajusti, että yksi juhlija oli joutunut sairaasiin.

laan, koska humalassa kaatuminen oli johtanut siihen, että kylkiluita oli katkennut. Sama mies oli aikanaan maannut sairaalassa viikkoja tajuttomana ajettuaan viinanhakumatkallaan moottoripyörällä päin tukkikasaa. Muuan naapurin mies oli taas paleltunut hankkeen talvella palattuaan häistä kotiin.

Esimerkkejä alkoi yhtäkkiä tulvia mieleen. Olinkin oikeastaan onnekas, koska olin vain liiallisessa humalassa satuttamatta kaikeksi onneksi itseäni. Kummasti alkoi päivä paistaa ja mieli virkistyä.

VAASA ODOTTAA

Oleskeltuani pari päivää kotosalla piti ruveta ajattelemaan Vaasaa. Ensimmäisenä tuli tietenkin mieleen, missä asuisin. Soitin koululle kysyen asuntotilannetta Vaasassa. Sieltä vastattiin, että se on tosi hankala. Vapaita vuokra-asuntoja ei juuri ole, myynnissä oli jonkin verran, mutta hinnat olivat melko korkeat. Koululta kerrottiin, että Palosaarella voisi olla vapaita opiskelija-asuntoja, mutta niitä vuokrattaisiin vain elokuun loppuun.

Ei auttanut muuta kuin soittaa annettuun puhelinnumeroon ja yrittää majoittua sinne kolmeksi viikoksi. Ehkä kolmessa viikossa keksisi jotain. Nyt piti olla optimisti. Lähdin aikaisin maanantaiaamulla pyörällä Närpiön linja-autoasemalle, josta busseja meni sopivasti Vaasaan niin, että ehtisin hyvin kello yhdeksäksi. Kaksi ensimmäistä päivää olivat koulutuspäiviä uusille opettajille. Siinä oppisi tuntemaan ensimmäiset työkaverit sekä koulun johdon.

Tuntui hieman kummalliselta istua bussissa ja miettiä, että nyt olen ehkä pysyvästi Suomessa eikä enää tarvitsisi käydä henkistä taistelua kielestä ja kulttuurista. Vaasan bussiasemalta oli noin varttitunnin kävely koululle, joka sijaitsi Vanhassa Vaasassa Mustasaaren suuntaan. Reittihän oli jo tuttu, koska olin kävellyt matkan mennessäni haastateltavaksi aikaisemmin keväällä.

Koulu sijaitsi rauhallisella paikalla ikään kuin suojassa tai piilosta kaikelta muulta. Rakennusten hallitseva väri oli tummanpunainen.

Niinpä aikani ihailtua isoa pihaa aloin painautua sisään. Pääovesta oikealle oli puhelinvaihde ja samalla neuvonta. Kyselin sieltä, missä päin on aloittelevien opettajien tilaisuus. Varsin ystävällinen nainen selitti, mihin päin pitää mennä. Neuvontaa vastapäätä oli vaatenaulakko, mutta näin kesällä ei mitään ylimääräisiä vaatteita ei ollut.

Naulakolta eteenpäin pääsisin liikuntasaliin, jota käytettiin myös juhlasalina. Koska kello oli jo kymmentä vaille yhdeksän, niin salissa olikin jo lähes koko joukko paikalla. Ainut, jonka tunsin, oli koulun rehtori. Hän tuli kättelemään ja toivottamaan tervetulleeksi. Samalla hän pyysi istuutumaan meille varatuille penkeille. Paikalla oli kymmenisen henkilöä, joista seitsemän taisi olla uusia opettajia ja loput koulun vanhaa henkilökuntaa: rehtori, apulaisrehtori ja talouspäällikkö.

Rehtori puhui ensin hieman sorahtavalla ässällään. Hän esitteli itsensä lyhyesti. Sitten hän antoi uusille opettajille puheenvuoron. Kukin vuorollaan kertoi nimensä ja mihin toimeen tai virkaan kukin oli valittu. Nyt huomasin, että sähkön uusi opettaja oli syntymäpaikani lähistöltä. Muut olivat etupäässä Vaasasta. Poikkeuksena oli metallin uusi opettaja Porin seudulta ja laboratorion opettaja Vilpula.

Uusien opettajien esittelykierroksen jälkeen rehtori toivotti vielä kerran meidät tervetulleiksi. Sitten hän siirtyi kertomaan koulusta, jossa oli noin 500 oppilasta ja noin 50 opettajaa. Hän luetteli myös koulussa olevat linjat, joista enemmistö oli poikavaltaisia.

Tyttövaltaisia linjoja olivat parturi-kampaamo, vaatetus ja ravintola-ala. Siihen aikaan yhdessä ryhmässä sai olla korkeintaan 16 opiskelijaa, joten liian suurista ryhmistä ei voinut puhua. Opiskelijoilla oli vielä melko pitkät päivät siihen aikaan ammattikoulussa eli yhteensä 38 viikkotuntia. Opiskelu tapahtui etupäässä koululla, työharjoittelujaksoja ei juuri tunnettu. Rehtori selosti vielä, mitä tulee tehdä, jos sairastuu. Hänelle tulee ilmoittaa mieluummin illalla tai viimeistään ennen tuntien alkua aamulla.

Sitten eteemme astui apulaisrehtori. Hän kertoi myös hieman itsestään, ennen kuin siirtyi varsinaiseen asiaan. Hän sanoi vastaavansa opetuksen käytännön järjestelyistä. Hän laati lukujärjestykset, järjesteli opetus- ja työtilat sekä lupasi tulla myös seuraamaan opetusta. Samalla saimme alustavat lukujärjestykset. Saman tien huomasi, että kyllä täälläkin harrastettiin vihattuja juoksutunteja. Yritin lohdutella itseäni sillä, että minulla on aikaa, vaikka niitä nyt tulisi-kin.

Talouspäällikkö kertoili hieman palkoista, milloin ne maksetaan ja miten palkka muodostuu. Eri aineissa oli vähän erilaiset opetusvelvollisuudet. Äidinkielessä ja kielissä ne olivat matalimmat ja kaikkein korkeimmat työn opetuksessa.

Ensimmäinen päivä sujui nopeasti, koska ohjelma loppui puolenpäivän tienoilla. Aivan lopuksi meille tarjottiin ruoka. Sen jälkeen saimmekin lähteä kotiin. Seuraavana päivänä olisi ohjelmassa etupäässä puhetta opetussuunnitelmista.

Koska minulla ei ollut niin kiire pois, niin pyysin apulaisrehtoria esittelemään minulle koulua. Sen hän tekikin. Samalla näin oman luokani, joka oli varsin tilava ja valoisa. Siellä oli näköjään kielistudio-kin. Hän näytti myös työtilani. Se oli samassa huoneessa neljän muun opettajan ja apulaisrehtorin kanssa. Lisäksi se sijaitsi aivan opetustilani vieressä.

Ulkoiset olosuhteet näyttivät hyviltä verrattuna Ruotsiin, jossa kiertävänä kotikielen opettajana olin joutunut tottumaan kaikenlaisiin tiloihin. Ruokalaankaan ei ollut pitkää matkaa. Ensivaikutelma oli myönteinen. Mukavalta tuntui lisäksi se, että kaikki sujui suomeksi.

PALOSAARI

Päivän päätyttyä oli suunnattava ensimmäistä kertaa Palosaarelle, jossa sijaitsi tilapäinen asuntoni. Kolmessa viikossa pitäisi selvittää mahdollisuudet saada jostain pysyvämpi asunto. Olin hankkinut jon-

kinlaisen Vaasan kartan osatakseni oikeaan paikkaan. Katuja näköjään riitti mutkittelevan reittini varrelle.

Ammattikoululta kuljin melko pitkään Sepänkyläntietä. Näin kartasta, että linja-autoaseman seudulta piti kääntyä loivasti oikealle. Sieltä tuli vastaan lyhyet pätkät Meijerinkatua ja Kalastajankatua. Sitteen kuljettiin vähän pidempään Vöyrinkatua, josta poikkesin hetkeksi Yhdystielle. Viimeisin pääreitti oli Palosaarentie, jonka varrella opiskelija-asuntolat sijaitsivat.

Astuin asuntolan toimiston ovesta sisään ja selitin asiani. Kirjoitin vuokrasopimuksen alle ja maksoin etukäteen kolmen viikon vuokran. Sitten etsin oikean asunnon. Avasin oven ja astuin sisään. Asunto oli valmiiksi kalustettu, joten ei tarvinnut muuta kuin asettua taloksi. Asunto ei ollut kovin iso, mutta kyllä siihen nyt yksi henkilö mahtui. Jonkinlainen keittiökin löytyi.

Jostain syystä huoneessa oli radio. En tiedä, oliko sen säätöön puolesta vai oliko vakituinen asukas jättänyt sen sinne. Ensimmäisenä iltana kuuntelin olympialaisten jälkipuintia. Suomen menestystä ei noteerattu kovin korkealle. Arvoa laski lisäksi Neuvostoliiton ja sen liittolaisten kisaboikotti. Eniten huomiota sai kuitenkin Martti Vainion doping-tapaus. Se tietenkin tuomittiin, mutta joku piti asiaa paljon laajempana. Vaikeinta oli se, että toiset jäivät kiinni, toiset eivät.

Siihen aikaan dopingin salaamisohjelmia oli jo kehitetty. Itse epäilin USA:n kilpailijoita. Heidän muskelinsa olivat muodottoman suuret. Naisilla ääni oli hyvin karhea aivan kuin miehillä. Kieltämättä suomenkielisen radion kuunteleminen virkisti. Minulla olikin radio koko ajan päällä, kun oleskelin asunnolla. Nautin todella omasta kielestä ja kulttuurista.

Lähdin ulos etsimään ruokapaikkaa, kioskeja ja kauppvoja. Harhailin aluetta sinne tänne, mutta mitään ruokaan liittyvää en löytänyt. Tältä illalta en viitsinyt enkä jaksanut lähteä enää keskustaan. Ajattelin selviäväni yhden illan ilman ruokaakin, koska olin vielä sen verran nuori.

Koulu oli luvannut seuraavana päivänä sekä aamiaisen että lounaan, joten jätetään sinne nälkähuolet. Kun palailin asunnolleni, niin huomasin tutun hahmon. Hänhän oli uusia opettajia.

Tervehdimme ja pysähdyimme juttelemaan. Hän sanoi nimekseen Aki. Kyselin tietenkin, mitä hän opettaa. Alaksi osoittautui laboranttien koulutus. Häinkin asui tilapäisesti opiskelija-asuntolassa. Hänellä oli myös auto, joten hän sanoi, että pääsisin hänen kyydisään koululle huomenna. Sovittiin lähtöaika. Laskimme, että varttitunti kyllä riittää, sillä koulu oli sen verran lähellä. Jutustelumme kesti niin kauan, että kello osoitti jo yhtätoista, ennen kuin erosimme.

Ajelimme seuraavana aamuna yhdessä Akin kanssa koululle. Automatka meni viidessä minuutissa, kun kävellen kului aikaa puolisen tuntia. Isossa opettajanhuoneessa istui joukko vanhoja opettajia, jotka nyt aloittivat lukuvuottaan. Muutamia heistä kättelin ja vaihdoin jonkun kanssa pari sanaakin. Nyt menimme koulun luentosaliin, jossa penkit kohosivat ylöspäin mentäessä. Sen verran ehdin huomioida, että naisopettajat hakeutuivat naisopettajien porukkaan. Vanha perinteinen sukupuolijako näytti olevan voimissaan.

Tälläkin kertaa rehtori avasi tilaisuuden kertoen lähinnä kesän aikana tapahtuneista asioista. Niitä oli mm. ryhmien eläminen. Ryhmien koostumiset olivat eläneet koko kesän. Jotkut ryhmät olivat sen verran pieniä, että niihin oli pitänyt hakea kesällä täydennystä. Sellaisia olivat mm. laboratorio-, vaatetus- ja metalliryhmät. Joihinkin oli saatu täysi miehitys, joihinkin ei. Jo silloin opiskelijoiden suosikkilinjoja olivat parturi-kampaaja-, auto-, rakennus- ja sähkölinjat. Niissä oli pitänyt jättää porukkaa ovien ulkopuolellekin.

Jossain välissä rehtori esitteli meidät uudet opettajat. Jostain syystä meille uusille ei esitelty vanhoja opettajia. Esittelyn jälkeen opimme tuntemaan ainakin osastonjohtajat ulkonäöltä, koska kukin heistä piti lyhyen katsauksen oman osastonsa tilaan. Samassa tilaisuudessa kävi ilmi, että koulu ja koko Suomikin oli valmistautumassa ammattikoulu-uudistukseen vuonna 1986. Se tiesi mm., että kielet

tulisivat silloin kaikille pakollisiksi eli kaikkien opiskelijoiden tuli lukea siitä lukuvuodesta lähtien pakollisina englantia ja ruotsia.

Itse olin kyllä asiasta tietoinen jo aikaisemmin, koska oikeastaan olin tähdännyt Ruotsista muuttoon vasta silloin, mutta en malttanut kuitenkaan odottaa siihen asti. Sen verran valkeni, että yhteisten aineitten koulutus olisi syyskuun puolivälissä Jyväskylässä. Koulu tietenkin kustansi kaiken. Samalla kuulin, että kaikkien tulisi pitää lyhyt esitys koulutuksen annista, kun tullaan sieltä takaisin. Siihen aikaan opettajain kokouksia pidettiin lähes joka viikko. Kokouspäivä oli aina maanantaisin kello neljän jälkeen.

Aamupäivä menikin rehtorin, apulaisrehtorin, talouspäällikön ja muutamien muiden esitysten kuulemisiin. Iltapäivällä käsiteltiin opiskelijoita ja työilmapiiriä. Joku asiantuntija esitelmöi oppimisesta. Siihen aikaan kiinnitettiin jo jonkin verran huomiota opiskelijoiden oppimisympäristöön.

Luennoitsija tähdensi jotain opiskelijoiden erilaisuudesta. Asiat olivat minulle ennestään ainakin osittain tuttuja, koska Ruotsissa olin kuunnellut useita luentoja aiheesta. Hän puhui myös työympäristön piirteistä. Nämä olivatkin ehkä minulle jo uudempia ja mielenkiintoisempia asioita. Hän puhui mm. työn kehittävydestä, tehtäväkuvan selkeydestä, palautteen antamisesta ja sosiaalisesta vuorovaikutuksesta työssä.

Viimeisillä tunneilla otettiin esiin vielä esimiehen tehtäviä. Esimiehen eri roolit herättivät jopa vilkkaan keskustelun. Roolejahan voivat olla esim. käskyttäjä, piilovaikuttaja, vetäytyjä, kannustaja, yhteistyökumppani ja valmentaja.

Päivän aikana varsinkin tauoilla yritin kartoittaa Vaasan asuntotilannetta. Kaikki totesivat, että tilanne Vaasassa on vaikea. En edistynyt päivän aikana asiassa mitenkään. Nyt tuli ensimmäistä kertaa mieleen palata nopeasti Ruotsiin. Yritän kuitenkin selvitä kolme viikkoa ja tehdä parhaani asunnon löytämiseksi. Huomasin, että tilanne olisi ollut ratkaistavissa, jos minulla olisi ajokortti ja auto.

Syntymäkotiini tuli noin 80 kilometriä Vaasasta, joten olisin hädän tullen voinut kulkea sen matkan omalla autolla. Bussilla kulkeminen olisi vaikeampaa, koska joutuisin kulkemaan polkupyörällä Närpiön ja kodin väliä. Kunnon pyörää minulla ei ollut, joten sekin olisi pitänyt ostaa. Samaten bussiliputkin olisivat olleet melko hintavia. Eräs opettaja Perälästä kulki omalla autollaan Vaasassa töissä, mutta hän ei lämmennyt ajatukselle, että minä kulkisin mukana. Tilanne vaikutti varsin tukalalta.

Päivä oli kulunut nopeasti. Nyt lähdimme autolla kohti Palosaarta, mutta välillä piti käydä kaupassa ostamassa jotain illaksi ja aamuksi. Kävimme torin laidalla olevassa Centrumin kaupassa. Ostin leipää, kananmunia, myslä, voita ja kahvia. Kaipa niillä nyt pääsisi alkuun.

Matkalla Palosaarelle huomasimme, etten voinut kulkea joka päivä Akin kyydissä, koska meillä oli erilaisia alkamisaikoja ja lopettamisaikoja. Mikäs siinä, hyppään kyytiin vain silloin, kun sopii. Koska kello oli vasta puoli viisi, kun pääsimme Palosaarelle, niin ajattelin, että otan pienet nokkaunet, teen hieman iltapalaa ja lähdän vielä kävelyille. Päätinpä suunnata aivan aluksi askeleeni Vaasan kaupunginkirjastoon. Se sijaitsi ydinkeskustassa.

Ajattelin, että saan sieltä hieman valistusta uudesta kotikaupungistani. Tähän mennessä tiesin varsin vähän Vaasasta. Kirjasto olikin melkoisen suuri. Nopea silmäily osoitti, että se oli hyvin varustettu. Paitsi kirja- myös lehtivalikoima oli hyvin laaja. Suomen lehtiä oli kaikkialta Suomea, mutta paljon oli myös ruotsalaisia lehtiä, mikä ilahdutti minua suuresti. Voisin nyt seurata ainakin lehtien kautta Ruotsin tapahtumia. Olihan siellä muidenkin pohjoismaiden lehtiä, mutta niistä en nyt niin välittäisi.

Perusteellisen tutustumisen jälkeen Vaasan kaupunginkirjastoon lähdin takaisin asunnolleni. Mukaan olin lainannut Vaasasta lyhyesti kertovan teoksen. Aloin heti samana iltana lueskella sitä.

VAASA

Kaarle IX oli ollut asialla perustamassa Vaasaa vuonna 1606. Asutus ja toiminta keskittyivät aluksi Mustasaaren kirkonkylään eli Vanhaan Vaasaan. Oulun ohella Vaasa oli tärkeä tervakaupan keskus. Tervakauppa vauhdittui vielä, kun Vaasa sai oikeuden käydä ulkomaankauppaa tapulioikeuksien myötä 1765. Kaupungin ulkosatama oli silloin Palosaarella, itse kaupunkiin vei enää matala kanava.

Vuonna 1634 Vaasasta tuli Vaasan läänin pääkaupunki.

Triviaalikoulu siirrettiin Uudestakaarlepyystä Vaasaan vuonna 1783. Suomen ensimmäinen yleinen kirjasto perustettiin 1794. Vaasaan perustettiin teollisuuskoulu vuonna 1848.

Kirkkoakin puuhattiin Vaasan ja Mustasaaren yhteisenä hankkeena 1300-luvun puolivälissä. Sitä laajennettiin 1600-luvun lopulla. Se muutettiin 1700-luvulla ristimalliseksi ja sen viereen rakennettiin kellotapuli.

Vaasa oli ehtinyt palaa vuonna 1852. Paljon ei jäänyt jäljelle. Palon jälkeen vuonna 1862 kaupunkia siirrettiin noin seitsemän kilometriä nykyiselle paikalleen luoteeseen lähemmäs merta. Vaasa ehti olla nimeltään vuosina 1855–1917 Nikolainkaupunki Venäjän keisari Nikolain mukaan.

Vaasa on ollut aina vahvasti sidoksissa Ruotsiin. Parhaimmillaan laivaliikennettä on ollut Vaasasta Uumajaan, Sundsvalliin ja Örnsköldsvikiin. Onpa siellä ollut varuskuntatoimintaakin.

Asukkaita Vaasassa 1980-luvun puolivälissä oli noin 60 000, joista ruotsinkielisiä oli vajaat 30 prosenttia.

Vaasaa pidettiin siihen aikaan taantuvana kaupunkina. Syyksi mainittiin usein huonosti toimiva kaksikielisyys. Kumpikin kieliryhmä eli oma eristäytynyttä elämää. Mitään muuta yhteistä kieliryhmillä ei tainnut olla kuin kaupunginvaltuusto ja siihen liittyvät elimet.

Toisaalta Vaasaa pidettiin hyvin vanhoillisena ja kovana kaupunki-

na. Kovuus liittyi taas luultavasti Suomen syntyvaiheisiin. Siitä muodostui valkoisen Suomen keskuspaikka, josta lähti liikkeelle mm. pahamaineinen jääkäriliike. Etelä-Pohjanmaa oli ylipäätään tunnettu ääriliikkeistä 20- ja 30-luvuilla. Liberaalin suuntauksen aikaansaaminen vie aikaa.

Kehityksen kelkasta putoaminen on helppoa, jos ei haluta muuttua. Siksi ajatus muuttaa Vaasaan oli vähintäänkin vastenmielistä, mutta mitä ei tekisi työpaikkansa saamiseksi. Alitajuisesti tunsin, että tämäkään paikka ei tulisi olemaan minun lopullinen pysähtymispaikkani. Katsotaan nyt kuitenkin päivä kerrallaan.

OPISKELIJAT TULEVAT

Ensimmäinen koulupäivä oli keskiviikko ja lukujärjestyksessä oli neljä ryhmää sille päivälle, mutta minulle oli jo ennakoon sanottu, että kaikki ryhmät eivät luultavasti tule näin aloituspäivänä. Siihen aikaan opetettiin vain yksi tunti kerrallaan, joten ryhmät vaihtuivat tiuhaan. Menin kuitenkin jokaisen tunnin alussa odottelemaan oppilaitani. Jos heitä ei kuulunut, niin valmistelin tulevien päivien tuntia.

Kaksi ryhmää heti alusta jäikin tulematta. Molemmat ryhmät kävivät sähkölinjalla. Lisäksi ne olivat aloittelevia ryhmiä, joten oli ymmärrettävää, ettei heitä kuulunut. Toinen ryhmä taisi olla automaatio-ryhmästä ja toinen asentajaryhmästä. Tapaan heidät sitten viikon päästä.

Keskiviikko näytti olevan sähkön päivä, koska iltapäivällä opetuksen tulivat sähkön jatkavat ryhmät. He olivat jo vuoden lukeneet englantia, joten he osasivat jo jotain. Muutenkin jatkavat ryhmät kuuleman mukaan olivat rauhallisempia ja kypsyneempiä kuin vuotia nuoremmat.

Oli tosi mukavaa opettajalle, kun molemmat ryhmät olivat hyvin rauhallisia eivätkä harjoittaneet mitään turhaa jutustelua ja harmia. Koska etukäteen en edes tiennyt, mitä kirjaa he olivat käyttäneet

viime vuonna, niin kysyin heiltä tietenkin. Minun olisi tarkistettava apulaisrehtorilta, olisiko koululla kyseistä kirjaa. Saman tien voisin tarkistaa muidenkin ryhmien kirjat ja mahdolliset materiaalit.

Ensimmäisen tuntini runko oli yleensä sellainen, että esittelin itseni. Nyt oli kahden välillä, kertoisinko tulleeni Ruotsista vai en. Ajattelin, että asialla voisi olla haittapuoliakin. Jo silloin ruotsalaiset yhdistettiin homoihin. Samoin pelkäsin arvostukseni laskevan, koska Ruotsin koululla jo silloin alkoi olla kyseenalainen maine.

Tosin tiesin, että tuskinpa opiskelijat seurasivat kovin tarkkaan Ruotsin koulua. Muussa suhteessa Ruotsilla oli vielä silloin suhteellisen hyvä maine. Otin riskin ja kerroin oleskelustani Ruotsissa. Kaikki kuuntelivat hiljaisina ja tarkkaavaisina.

Huomasin myöhemmin, että jos jutuistani oli jotain seurauksia, niin ne olivat pelkästään myönteisiä. Sitten pyysin opiskelijoita esittelemään itsensä. Minua kiinnosti erityisesti, miltä paikkakunnalta he tulivat ja mitä yläastetta he olivat käyneet.

Koska joukossa oli muutamia muilta paikkakunnalta tulleita, kyselin tietenkin, miten he pääsivät kouluun. Ammattikoululla oli jo silloin opiskelija-asuntola, jossa asui noin 50 opiskelijaa. Laihialta, Vöyriltä tai muista kunnista tulevat kulkivat enimmäkseen bussilla.

lhmettelin ja kysyin rehtoriltakin, eikö opiskelija-asuntolaan voisi majoittaa henkilökuntaa, mutta hän oli hyvin jyrkkänä, että ei edes väliaikaisesti. Ne olivat tarkoitetut opiskelijoille, ei muille. Esittelyn jälkeen yritin kertoa kurssin sisällöstä.

Koska minulta puuttui kirja, niin lainasin eräältä opiskelijalta viime vuoden kirjaa. Hän kertoi samalla, mitä he olivat jo aikaisemmin opiskelleet. Silmäilin nopeasti otsikot läpi ja kerroin hätäisesti, mitä mahdollisesti opiskellaan. Huomasin myös, että kirja olikin enemmän yleinen tekniikan kirja eikä suoraan sähköalan kirja. Alkaisin tietenkin seuraavalla kerralla kertaamalla. Samalla kerroin oman opetukseni rungon.

Koulussa ihme kyllä oli kielistudio ja nauhoja kirjoihin, joten kuunte-lua ja ääntämistä voitiin harjoitella sen avulla. Niin kehittyneitä kie-listudiot eivät vielä olleet, että opiskelijat voisivat keskustella sen avulla. Kerroin edelleen pitäväni sanakokeita jokaisen kappaleen jälkeen. Lisäksi pitäisin yhden isomman kokeen ennen joulua ja sa-moin loppukeväästä.

Ensimmäinen tunti kului kuin siivillä. Olin saanut rakenteen muille-kin ryhmille käytettäväksi. Kyllä se siitä alkaisi mennä. Koska viik-kotunteja ryhmää kohti oli vain yksi, niin opetukseeni tuli kokonaista kuusitoista ryhmää. Parturi-kampaajat olivat ainoa ryhmä, joka luki ruotsia. Heillä sitä oli kahtena vuotena, joten sieltä tuli kaksi ryh-mää.

Ravitsemus- ja hotellialan aloittavia ryhmiä oli kolme ja jatkavia sa-moin kolme, joten joutuisin olemaan heidänkin kanssa aika pal-jon. Sähköltä oli kaksi aloittavaa ja kaksi jatkavaa ryhmää. Jostain syystä laboratoriolinjalta tuli yhteensä vain kaksi ryhmää. Molem-mat olivat ensimmäisen vuoden opiskelijoita. Toinen ryhmä oli yli-oppilaita ja toinen peruskoululaisia.

Sitten oli vielä tulossa vaatetuksen ryhmiä. He olivat valinneet poik-keuksellisesti kielekseen saksan. Muille olikin jonkinlaiset kirjat pait-si vaatetukselle. Heidän opettamisensa vaatisi varmaan enemmän kuin muiden ryhmien opettaminen, koska joutuisin haalimaan teks-tejä sieltä sun täältä.

Lisäksi en ollut itse ollenkaan hyvä saksassa. Olin lukenut sitä vain lukion lyhyen kurssin, koska kävin matemaattista linjaa. Olin tosin Paraisten suomenkielisellä yläasteella opettanut yhdelle valinnais-ryhmälle saksaa, mutta opetusta helpotti kuitenkin suhteellisen hy-vä kirja ja nauhat.

Harmikseni jouduin vielä myöhemmin kääntämään melko paksua vihkosta rehtorille saksasta suomeen. Hän kuului Lions Clubiin, jo-ka järjesti opiskelijavaihtoa Saksan kanssa. Hän halusi tietää, mi-ten tulisi menetellä, jos ryhtyy sellaiseen toimintaan. Siihen minulta

menikin monia tunteja aina oppituntien jälkeen. Monta sanaa piti etsiä sanakirjasta, joten kääntäminen oli tosi hidasta ja turhauttavaa. Senkin sain sitten aikaa myöden tehdyksi.

ASUNTO-ONGELMIA

Ensimmäinen viikko koulussa oli kiireinen, vaikka oppitunteja eri juuri tarvinnutkaan pitää. Kaiken takana jylläsivät asuntoon liittyvät ajatukset.

Oppituntien jälkeen yritin selvittää sitäkin. Kävin asunnonvälityksessä, mutta siellä oli pitkät asuntojonot. He sanoivat suoraan, että mahdollisuuksia ei ole moneen vuoteen. Yritin lukea paikallislehtien ilmoituksia, mutta niitäkin oli vähänlaisesti ja yleensä kaukana koulusta. Sitten kävin vielä asunnonvälitysfirmassa eli kiinteistönvälityksessä. Sieltä sain muutamia osoitteita. Osa oli jopa kaupungin ytimessä. Kävin katsomassa asuntoja, joissa ei sinänsä ollut vikaa, mutta hinnat olivat tosi korkealla.

Olisin saattanut harkita vakavammin asunnon ostamista, jos minulla olisi ollut pysyvä virka, mutta tuntiopettajan palkkoihin ei uskaltanut rakentaa tulevaisuuttaan. Tässä sitä nyt alkoi tehdä vertailuja Suomen ja Ruotsin välillä. Työnantaja Ruotsissa auttoi aina asunnon hankinnassa. Suomessa työnantajat pesivät kätensä puhtaaksi moisesta riesasta. Lisäksi Ruotsissa oli helpompi hankkia oma asunto kuin Suomessa.

Ruotsissa olivat yleistä asunto-oikeudet 1970-luvulla. Tosi pienellä summalla pääsi asunto-oikeuden omistajaksi. Vuokra oli hieman normaalia suurempi, mutta asuminen oli kuitenkin turvattu. Suomessa ei ollut tarjolla muuta kuin kovan rahan asuntoja. Pankkilainojen korot olivat siihen aikaan vielä melkoiset. Kukaan ei voinut mennä takuuseen siitä, milloin seuraavan kerran korotetaan korkoja.

Sukulaisia asui Vaasassa ja sen lähiympäristössä, mutta heistäkään ei ollut apua. Eräs sukulainen oli hankala ja joku toinen oli mo-

nien mielestä liian vanha voidakseni mennä hänen luokseen asumaan jne. Nyt tuntui, että olin ajautunut täysin umpioon. Paluu Ruotsiin saattoi olla lähempänä kuin uskoinkaan.

Jätin asuntoasian hautumaan viikonlopuksi, jolloin oli tarkoitus lähteä syntymäkotiini. Matkustin bussilla Närpiöön, jossa minua odotti bussiasemalle jätetty pyörä. Kun astuin bussista ulos ja kävelin kohti pyörääni, niin huomasin, että eturengas oli tyhjä. Kauhukseni havaitsin myös, että minulla ei ollut pumppua mukana. Nyt ei auttanut muuta kuin taluttaa pyörä kotiin. Matkaa oli 10 kilometriä. Kaikeksi onneksi ei kuitenkaan satanut.

Myöhemmin ajatukseeni tuli, että olisin voinut poiketa polkupyöräliikkeeseen ja ostaa ainakin pumpun, mahdollisesti myös uuden sisärenkaan, paikkoja ja liimaa. Kotoa niitä kaikkea kuitenkin löytyi. Yritin löytää ankeudesta hyviä puolia. Mietin, että olin saanut ainakin tarpeeksi liikuntaa kestääkseen arjen ankaruuden. Eipä tarvinnut lähteä myöskään erilliselle lenkille ennen saunaan. Saavuin perille joskus puoli viiden aikoihin. Ruoka odotti valmiina, joten suoraan pöytään vain. Kahviakin oli keitetty. Maittavan aterian jälkeen maistuiivat pienet nokkaunet.

Heräsin kuudelta ja menin saunaan. Olin ostanut Vaasasta muutamien olutpullon ja lisäksi Koskenkorvaa. Otin oluet mukaan saunaan. Saunassa olikin mukavan lämmintä. Kävin yleensä saunan lauteilla kaksi tai kolme kertaa. Välillä livahdin eteiseen istumaan ja nauttimaan olostani. Olut nousi hieman päähän, mutta mitään humalaa ei oluesta saa. Sitä varten tarvittiin väkevämpiä juomia. Oleskelin saunassa tunnin verran, minkä jälkeen palasin sisään. Siellä odotti taas kahvi. Samalla katselin TV:tä, ennen kuin kapusin taas vintille, jossa veljeni kanssa aloitettiin väkevien nauttiminen.

Kertoilin veljelleni ongelmista. Hän oli vähän sitä mieltä, että olisi ehkä parasta lähteä takaisin Ruotsiin. Hän näki ulkopuolisena tilanteeni sen verran vakavana, että tilanne helpottuisi palaamalla. Koko ajan alitajunnassa kummitteli asunto-ongelma, johon ratkaisua ei näkynyt.

Ruotsista muuton jälkeen matkani suuntautui Vaasan ammattikouluun. Koska tulevaisuus oli epävarmaa, niin hain paikkaa Närpiön kansalaisopistosta. Minut valittiin. Työ oli raskasta iltatyötä, joten päätin hakea vuoden 1986 keväällä Lohjan ammattikouluun Ruotsin ja englannin opettajaksi. Sinne minut valittiin. Lohjan ammattikoulussa vierähti lähes 30 vuotta. Asuinpaikaksi valikoitui Karjaa.

Ruotsista muuttamiseen sisältyy paljon ongelmia. Suurin ongelma on asunto. Aluksi asuin opiskelija-asuntolassa, kunnes löysimme toisen opettajan kanssa pienen murjun Vaasan keskustasta. Työnantajalla ei ollut vähäisintäkään halua auttaa asunnon etsinnässä. Kaikki muu menikin sitten plussan puolelle.

Närpiön ajan asuin syntymäkodissa ja hankin ajokortin ja auton. Lohjan aikana hankimme oman rivitalon Karjaalta.

BoD

9 789528 063322